

Från vårprogrammet

Stora Flyten - Norbyn 23/1

I strålende sol och gnistrande min usgrader började vår promenad vid sjön Avlängen, i Stora Flytens östra del. Vi gick norrut över sjön och vidare genom ungskog, där ett av väder och vind nedbrutet stall beundrades, troligen från den tiden hästen var skogsarbetarens dragare.

När vi närmade oss Norbyn hördes gröngölingen ropa från en gammal asp. I de timrade ängsladorna med nävertak gjorde vi fynd av smidda järndetaljer och en myrstack, totalt underminerad av en hungrig spillkråka, väckte vår förundran. I en åkerholme i närheten av gårdarna stötte vi på en mycket skrämde räv, fångad i en fälla.

Norbyn, som ligger i Skinnskattebergs kommun, är ett av länets mest välbevarade och ålderdomligaste kulturlandskap. Om man färdas dit med bil åker man på en skogsbilväg som passerar igenom mörk barrskog i ca en mil, innan ett mycket vackert landskap öppnar sig. De två gårdarna ligger mitt i ett stort skog område. Byggnaderna är från 1800-talet och mycket välbevarade. Bostadshuset omges av många små ekonomibyggnader, bl a två smedjor. En fägata, rester av gårdesgårdar, de småbrutna åkrarna, betes- och ängsmarker berättar om lång markanvändning. Den långvariga hävden har givit växter som stagg, darrgräs, jungfrulin, ormot, slätterblomma, ängsskallra och katt-

fot ett livsrum långt ifrån andra öppna landskap. På väg tillbaka längs Braxentjärn hittade vi lunglav på en gammal asp som stod på krönet av en stenig moränkulle. Det vackra vädret hade nu övergått i hård vind och snöfall, efter ett snabbt besök i Rudtjärns-grottorna var vi åter på Avlängens is. En fyratimmars vandring i landskapet mellan Bergslagen och skogslälandet är slut, men lever ändå kvar i tankar om natur och kultur, hos oss som vandrade.

Kjell Andersson

Promenad i Lisjö, 6/2

Denna dag hade örn utlovats i vårprogrammet, men av örnvingar blev intet. Åtta personer gick till fots och en åkte på skidor, inköpta från Brödet och Fiskarna, från utgångspunkten vid gamla Larsansjö bruk. Lisjö-bäcken förgylldes av iskristaller och ett par strömstarar, alltid trevliga att se i aktion. En småvessla hade sprungit före oss på vägen, ute på lisjöfälten tecknade sig några rådjur siluettlikt mot snöklädd mark och en varfågel spanade från en asptopp.

Vid båtplatsen vid Furnäs, intill den fina aspdungen, röstades för första fikan. Här fick vi se fem vackra korsnåbbar som poserade i en gran topp. Kulturmarkerna kring Bro forstorp inbjöd till intressanta diskussioner och olöst blev frågan var vällingklockan vid Broforstorp haft sin ursprungsplats.

På den fina skogsudden ut i sjön norr om Braxenviken grillades korvarna och tömdes matsäckarna. Några kråkor, kungsfåglar, orre och en odinsvala kryddade naturupplevelsen. Återvägen togs över Sörsjöns snötäckt is, över Grottudden med sina åtta-metersenar, gamla ekar och tallar. Här smakade vi på en lav som växte på en rönn och fick full förståelse för dess namn - bitterlav.

I lisjöviken salixsnår hittades resterna efter en död talgoxe, slagen av spårhök eller kanske av den varfågel som återigen visade sig, nu på betydligt närmare håll.

Tom Sävström

RÄTTELSE!

I förra numret av Mergus förekom, under "Sett och hört i markerna", en rapport om häckning av tretårig hackspett i Gåsved. Tyvärr en felaktig uppgift, häckning ej konstaterad. Lärkfalk uppgavs ha häckat vid Lilla Målsjön, rätt ska vara Stora Målsjön.

ÖVERSEENDE

Vi håller på att "köra in" oss på en ny PC/ordbehandlare, vilket är anledningen till att Mergus fr o m detta nummer har fått delvis nytt ansikte. Hittar Du ett och annat stavfel eller andra "skavanker" ber vi om överseende härför.

Red.

Rikskurser 1994

En nyhet är att man numera måste ta ut en deltagaravgift. Kurserna håller genomgående en mycket hög kvalitet och vid anmälan behandlar styrelsen ersättningsfrågan. Anmälningar och förfrågningar till Marianne Svärd Nilsson (364 46).

Ämne	Datum	Plats
Miljöekonomi	19-20/3	Stockholm
Barn- o fam.verksamhet	23-24/4	Skövde
Ängens skötsel o vård	28-31/7	Sundsvall
Vatten är livet	27-28/8	Norrköping
Skogsbruk o nat.vård	3-4 /9	Bollnäs
Hållbart jordbruk	17-18/9	Växjö
Hållbart trafiksystem	17-18/9	Göteborg
Skogsbruk o nat.vård	1-2/10	Växjö
Hållbart Sverige	15-16/10	Stockholm

Naturskydds
föreningen

Länskurser 1994

Ämne, datum och plats
"Steget före" för skogsaktiva 16-17/4 i Södermanland. (anm 1/4)

Inventeringskurs kärlväxter i juni i Västmanland (anm 15/5).

Ängsvård i augusti i Västmanland (anm 25/7).

Lövskogsekologi 10/9 i Strömsholm (anm 20/8).

"Naturskyddsföreningens hemlighet" 8-9/10 på Ridön (anm 18/9).

Länskurserna är mestadels avgiftsfria.

Studie
främjandet

Sett och hört i markerna

Rapporterna från hösten 1993 inleds med en fin observation av en gammal **havsörn** över Östersjön i slutet av september. **Sparvuggla** har iakttagits vid Transjön i Virsbo 11/9, Felingen 19/10 och vid Billsbo 31/10. Den 18/9 hade Ulvramens **sångsvanspar** fyra flygfärdiga ungar.

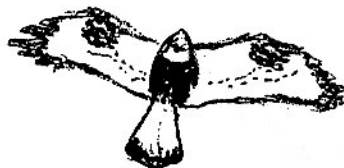
Den färggranna **steglitzan** har setts på följande platser: 9 ex. vid Lövvikstorp 2/10, 1 ex. Felingen 30/10, 7 ex. sura bruk 1/11, 2 ex. Täppan i Ramnäs kyrkby 7/11 och 1 ex. vid Ramnäs bruk den 15/11.

Områden med ovårdad "lövskräpskog", som är livsviktiga för många fågelarter minskar i alltför snabb takt, speciellt den **mindre hackspetten** har fått sitt livsrum krympt och minskar i hela landet. Under hösten sågs den vid Täppan i kyrkbyn 4/9, kanalen vid sura 5/11, Kohagen 26/12 och Norrsjölunden 31/12.

Hela tre **kungsfiskare** fanns efter ån vid sura bruk i oktober. Denna exotiskt färggranna fågel har i vinter också setts vid Åliden i Ramnäs och vid bron i Seglingsberg. Den 11/9 sågs **järpe** vid Transjön och en sent kvardröjande **morkulla** vid Felingen 18/10. Två **fjällvråkar**

uppehöll sig över Storängen den 26/9. **Tallbit** har hörts vid Felingen 18/10 och Öketjärn 29/11.

Den 24/10 rastade mycket fågel på lisjöängarna. Bland 60 **sångsvan**, 30 **sädgås**, 50 **kanadagås** och 50 **gräsand** låg 7 **bläsgås** och en **stjärtand**. Ett nyttillskott i våra marker är **skäggmesen** som sågs i Norrsjöns vassar första gången 1992 och senast 4/11 med 4 ex. Skäggmesen kan få 3 - 4 kullar per år och årsungar kan häcka redan samma år.

Fjällvråk

Den 5/11 fanns 2 **gråtrut**, 3 **hägrar** och ett 20-tal **gräsand** efter ån mellan sura bruk och Kohagen. En promenad längs ån vintertid brukar oftast vara givande ur fågelsynpunkt. Ett 20-tal **sångsvan** rastade i ån vid Rulltorpet den 20/11. **Snösparv** sågs vid Felingen den 5/12.

Slutligen denna snörika vinter, en övervintrande **rödhake** i Ramnäs och 2 **sävsparvar** på Storängen.

Mikael Leppälampi

Västmanlands läns natur nr 5

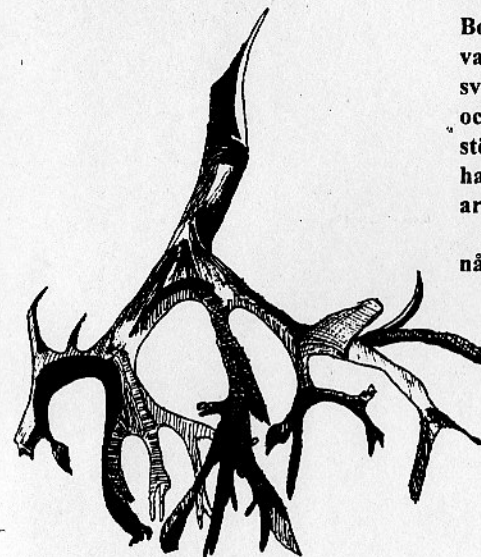
Naturskyddsföreningen i länet har utkommit med en årsbok, den femte i raden, denna gång med Äng och Hage som tema. "Naturliga slätter- och betesmarker har höga biologiska/ekologiska liksom kulturhistoriska värden, bl a genom sin artrikedom och sin betydelse för förståelsen av människans odlingshistoria". Det menar föreningen som på bred front arbetar för att bevara dessa klenoder i landskapet. Pekka Hedin beskriver inspirerande hur man kan restaurera ängar och hagar, vilka befinner sig i olika igenväxningsfaser.

Om ängs- och hagmarkernas fågel- liv berättar Thomas Pettersson, dess svampflora tas upp av Holger Axelsson och om skogen som fodermark berättar Kjell Eklund. Du får följa med Per Jonsson på vandring i Gräshoppsängen och Adam Hedin på lavinventering. Om lövängen på Ridön berättar Karl-Axel Pettersson, Tom Sävström beskriver det kommunala naturreservatet Kohagen samt Skogsmuren. Bo Eriksson berättar om intressanta fågelmarker på hävdade fuktängar i Övre Svartådalen och Rune Widenfalk beskriver några fina fynd av praktbaggar.

Boken är på nära 100 sidor och med vackra illustrationer i färg och svartvitt. Den är värd sitt pris, 75 kr, och genom att köpa den ger du ett stöd till bevarandet av ängs- och hagmarkernas skönhetsvärden och artrikedom.

Önskar du köpa boken - kontakta någon av oss i styrelsen.

Kjell Andersson

SLÄNLA

Teckning: Adam Hedin